

KNIŽNÁ POZOSTALOSŤ ANTONA BERNOLÁKA V SPOLKU SV. VOJTECHA V TRNAVE

Katarína Karabová

Pri bádani starých tlačí v knižnici Spolku sv. Vojtecha v Trnave sa nedá obísť zbierka kníh pochádzajúca z knižnice Antona Bernoláka,¹ ktorá je súčasťou knižného fondu inštitúcie. Ide o časť knižnej pozostalosti tohto slovenského dejateľa z fary v Nových Zámkoch, kde svojho času pôsobil. V minulosti sa predmetnou knižnou pozostalosťou zaoberal Vojtech Strelka. Vypracoval katalóg tlačí nachádzajúcich sa v knižnej zbierke. Čo sa týka otázky počtu kníh, nachádzame tu 162 titulov,² v staršom materiáli sa objavuje údaj 161 titulov a 201 knižných jednotiek.³

Spätosť Antona Bernoláka s Trnavou nie je vôbec náhodná. Po získaní nižšieho vzdelania v rodnom kraji a vyššieho vzdelania v Námestove, študoval po absolvovaní gymnázia v rokoch 1778–1780 v Seminári sv. Imricha v Bratislave poetiku a rétoriku, aby nasledujúce dva roky zasadol do lavíc trnavského Stefana a stal sa absolventom štúdia filozofie.⁴ A práve v Trnave ho 17. augusta 1787 vysvätili za kňaza. Jeho prvým pôsobiskom bolo dnešné Bernolákovo (v tom období Čeklis), ako kaplán tu strávil necelé štyri roky. Arcibiskupským tajomníkom v Trnava sa stal z poverenia cirkevnej vrchnosti v roku 1791. Okrem tejto funkcie pôsobil tri roky ako archivár, cenzor kníh, ale aj prisazný notár ústrednej cirkevnej stolice. V roku 1797 prevzal úrad farára v Nových Zámkoch a po uplynutí dvoch rokov sa stal dekanom Novozámockého dištriktu. Tu pôsobil až do svojej smrti aj ako správca hlavnej mestskej školy a učiteľ náboženstva.

¹ Významný slovenský jazykovedec, kodifikátor prvého slovenského spisovného jazyka a zakladateľ Slovenského učeného tovarišstva Anton Bernolák, pôvodne Brnolák (meno si zmenil v roku 1782) sa narodil v roku 1762 v Slanici pri Námestove, zomrel v roku 1813 v Nových Zámkoch. Biografické a bibliografické údaje čerpáme z publikácie PAŠTEKA, J., a kol.: *Lexikón kňazských osobností Slovenska*. Bratislava: Lúč, 2000, s. 102–103.

² STRELKA, V.: Knižnica SSV. In: *Odborný seminár 125 rokov sv. Vojtecha*. Trnava: SSV, 1995, s. 91.

³ STRELKA, V.: *Knižnica Antona Bernoláka*. (interný katalóg). Trnava: SSV, 2002, 100 s.

⁴ Presídlenú historickú Trnavskú univerzitu v roku 1777 nahradila akadémia s dvomi fakultami – filozofickou a právnickou fakultou. Práve na filozofickej fakulte absolvovali povinné štúdium filozofie aj budúci teológovia. Blížšie pozri: VYVÍJALOVÁ, Mária: Trnava v období slovenského národného hnutia. In: Trnava 1988. Ed. J. Šimončíč. Bratislava: Obzor, 1991, s. 89.

S postavou Antona Bernoláka sa spája najmä jeho jazykovedná práca a angažovanie sa v úlohe ústrednej osobnosti Slovenského učeného tovarišstva, ktoré bolo založené v Bratislave v roku 1792 ako prvá celonárodná organizácia zástancov bernolákovskej spisovnej slovenčiny pod názvom *Societas excolendae linguae Slavicae*. Podstatný vplyv na jej vznik mali poslucháči generálneho seminára a svoje pobočky mala po celom Slovensku. Členskú základňu Slovenského učeného tovarišstva tvorilo spočiatku 116 kňazov, počet členov sa v priebehu pár rokov rozšíril na takmer 500. Publikačné aktivity organizácie mali viesť najmä k uvedomeniu slovenského národa, a tak predstavovali predovšetkým ľudovýchovné práce s rôznorodou tematikou. Bernolák pôsobil v úlohe kancelára a v rámci svojho pôsobenia schvaľoval do tlače spisy, akými boli aj Fándlyho *Pilní domajší a poľní hospodár*, ale aj politicky ladený obranný spis *Compendiata historia gentis Slavae*.⁵ Bernolák nielenže zodpovedal za publikačný plán Slovenského učeného tovarišstva z hľadiska ideového zamerania, ale s mnohými názormi sa priamo stotožňoval.

Ako sme sa už vyššie zmienili, dôležitosť Bernolákovskej spisovateľskej činnosti je v prvom rade v jej jazykovednom zameraní. Popri filologických prácach nachádzame medzi jeho dielami aj slávnostnú reč *Divus rex Stephanus Magnus Hungarorum apostolus*,⁶ ktorá bola jeho prvým publikovaných počínom a vyšla v Trnave v roku 1782. Značne dlho zostalo v rukopise jeho ďalšie dielko z roku 1787 *Praeceptiones de agrorum cultu*,⁷ ktoré vyšlo tlačou až o takmer dve storočia neskôr v roku 1964. Početné sú Bernolákovy diela s cirkevnou tematikou. Za všetky uvádzame práce vydané v roku 1795 v Trnave *O vážnosti a uctívosťi stawu kňazského prihodná kázeň*⁸ a *Katechizmus s otázkami a odpoveďami*.⁹ Z filologických prác, kým sa budeme podrobnejšie venovať *Slowáru*, Bernolákovmu najpodstatnejšiemu dielu, spomeňme ešte základné jazykovedné dielo *Grammatica*

⁵ Tamže, s. 98–99.

⁶ *Divus Rex Stephanus, Magnus Hungarorum Apostolus*. Tyrnaviae: Typis Regiae Universitatis Anno 1782.

⁷ *Perceptiones de agrorum cultu*. 1787, 195 s. Známe i pod titulom *De oeconomia rurali*.

⁸ *O Wážnosti a Uctívosťi Stawu kňazského Prihodná Kázeň*, ktoru pri Obefe Mši Swatę od Dwogicťihodného P. Gozefa Kunsta w Kostofe horňoořešanském Dňa 11ho Rigňa R. 1795 poprwe wibawowanę predpoweďel Mnohowelebni Pán Anton Bernolák, pri Trnawském Arcibiskupa Ostrihomského Námestňickém Úradě Kancelár. [Uverejnená v I. zväzku diela Juraja Fándlyho: *Prihodné a Swátečné Kázne... W Trnawe... u Wáclawa Gelinka... 1795* na str. 529–546]. V súčasnosti sa nachádza v Univerzitnej knižnici v Bratislave pod sign. SF 916/I.

⁹ *Katechizmus z Otázkami a Odpoveďami k Winaučowáňu kraginskę Mládeži*. W Trnawe, witačeni z Literami králow Uniwers. Roku 1796.

*Slavica*¹⁰ vydané v Bratislave v roku 1790 a polemické dielo vo forme dialógu *Toto maličké pismo*, v ktorom obhajuje Juraja Fándlyho a reaguje na kompromisné stanovisko Jozefa Ignáca Bajzu, zástancu umierneného osvietenstva za vlády Márie Terézie, v ktorého podobe jazyka sa v hojnom počte vyskytujú moravizmy, hanakizmy a čechizmy. O tom, že Bernolák sa nevyhýbal ani prozodickým otázkam jazyka, svedčia práca *Ňečo o epigrammatéč anebožto málorádkoch Jozefa Ignáca Bajzi*¹¹ publikovaná v Žiline v roku 1794 a práca z toho istého roku *Ešče ňečo o epigrammatéč*.¹²

Bernolákov *Slowár* v plnom znení *Slowár slowenski česko-laťinsko-ňemecoko-uherski*¹³ vyšiel v šiestich zväzkoch až zásluhou Juraja Palkoviča v rokoch 1825–1827. Vydanie *Slowára* sa stretlo v slovenskej odbornej verejnosti s veľkým ohlasom. Sám Bernolák pracoval na ňom niekoľko rokov, a to aj napriek nie vždy vhodným pracovným podmienkam. *Slowár* sa stal symbolom a vzorom Bernolákovho celoživotného kodifikačného úsilia, v ktorom si za základ vybral kultúrnu západoslovenčinu. Vytvoril systematický a racionálny pravopis, upevnil v ňom a integroval starší jazykový úzus. Ján Hollý,¹⁴ nadaný študent trnavského Atheanea, ktoré vychovávalo v duchu klasických vzorov, a neskorší autor rozsiahleho eposu *Svätopluk*, v ktorom zachytil vzťah tohto vládcu k Slovanom i Nemcom, k solúnskym vierozvestcom Cyrilovi a Metodovi, stret pohanstva a kresťanstva, ale aj kmeňové a jazykové rozpory na pozadí dobových súvislostí, si Bernoláka v roku 1825 uctil chválospevom, v ktorom brilantne využil metrické pravidlá, ktoré v tej dobe ešte pre slovenčinu neboli ustálené a pretlmočil v ňom

¹⁰ *Grammatica Slavica...* Ad Systema Scholarum Nationalium in Ditionibus Caesareo=Regiis introductum accommodata. Editio prima in Pannonia. Melior post aspera fata resurgo. Posonii, Impensis Joannis Michaelis Landerer Perpetui In Fűskut. 1790. 8°. XVI, 312, [8] str.

¹¹ *Ňečo o Epigrammatéč, anebožto Málorádkoch Gozefa Ignáca Bagzi*, dolňodubowského Pána Farára oprávd'ivim Slowákom k Uvažováňú predloženú. W Žilíne, Roku 1794. Witlačil Štefan Prisoľ. 8°. 36 str. V súčasnosti sa nachádza v Univerzitnej knižnici v Bratislave pod sign. XX F 1213; SF 2912; XX D 1774. (Fotografické kópie z Maďarského národného múzea v Budapešti.)

¹² *Ešče Ňečo o Epigrammatéč, anebožto Málorádkoch M. W. P. Gozefa Bagzu* nowotného slowenského Epi Grammatistu. Čo mu odpisal z druhého Sweta Maťeg Lisek. Widané w Poli eliziském tego Roku [1794]. 8°.

¹³ Dnes je možné „listovať“ v Bernolákovom *Slowári* na <http://www.juls.savba.sk/ediela/berbolak/>.

¹⁴ Ján Hollý sa narodil v roku 1785 v Borskom Mikuláši. Už počas štúdií našiel záľubu v preklade latinských a gréckych autorov, dlhé roky pôsobil ako farár v Maduniciach. Vo svojich dielach reagoval na dobové politicko-spoločenské pomery a udalosti, ktoré napovedali prajný rozvoj slovenského národného povedomia. Zomrel 14. apríla 1849 v západoslovenskej dedinke Dobrá Voda.

myšlienku vzniku spoločného slovenského jazyka. Ján Hollý sa s Bernolákom osobne poznal a počas spoločných stretnutí v Trnave a pútavých rozhovorov získal nezlomnú vieru, že bernolákovská slovenčina sa má stať spisovným jazykom slovenského národa.

Bernolákov *Slowár* v šiestich zväzkoch nachádzame aj v skúmanej zbierke pod sign. B-13, B-15, 16, B-25, 26, B-162.

Bernolákovu knižnú pozostalosť v Spolku sv. Vojtecha v Trnave môžeme skúmať z viacerých pohľadov. V prvom rade ide o diela rozličného veku. Z 18. storočia pochádza najviac titulov, až 135, práce z 19. storočia predstavuje 12 titulov a bez vročenia je v súbore Bernolákových kníh 10 titulov. Z hľadiska veku tlačí sa azda ako najzaujímavejšie môžu javiť tie, ktoré pochádzajú zo 17. storočia. V zbierke sa nachádza päť takýchto titulov. Z roku 1612 pochádza zaujímavovo ladené dielo viazané v hnedej koži *Memoires De M^r. L. C. D. R. Contenant ce qui s'est passé de plus particulier sous le Ministere du Cardinal De Richelieu, Et Du Cardinal Mazarin, Avec plusieurs particularités remarquables du Regne de Louis Le Grand.*¹⁵ O viac ako 50 rokov bola v Lyone vydaná tlač *Qvestionvm Medico - Legalivm*,¹⁶ ktorej autorom je Paulus Zacchias. Ide o dvojzväzkové dielo obsahujúce okrem lekárskej teórie aj príležitostné básne, ktorých autorami sú Jacobus Albanus Gibessy; Bartholomaeus Tartoletti; Antonius Nardi; Franciscus Rogerius; Gasparus de Simeonius; Laelius Gudiccionus; Leonus Allatius; Gabriel Naudeus a Zacutus Lusitanus. Cirkevnou históriou sa zaoberá ďalšia tlač 17. storočia nachádzajúca sa v knižnej pozostalosti Antona Bernoláka v Spolku sv. Vojtecha v Trnave. Už jej názov *Liber Divrvns Romanorvm Pontificvm, Ex Antiquissimo Codice*¹⁷ naznačuje, že jej autor Johannes Garnerius v nej svoju pozornosť zameral na rímskych pápežov, ich pôsobenie a význam. V roku 1689 bol vo Frankfurte nad Mohanom publikovaný slovník a komentár *Lexicon Et*

¹⁵ *Memoires De M^r. L. C. D. R. Contenant ce qui s'est passé de plus particulier sous le Ministere du Cardinal De Richelieu, Et Du Cardinal Mazarin, Avec plusieurs particularités remarquables du Regne de Louis Le Grand, Dernier Edition. Revüë, corrigée, & augmentée d'une Table des Matieres. A Leyde, Chez Theodore Haak, Marchand Libraire, dans le Kloksteeg. M. DC. XII. (1612), 456 str., sign. B-96.*

¹⁶ *Qvestionvm Medico - Legalivm. In Hac editione Lygdvnensi Ab Avctore nous Additionibus locupletatus, hoc signo ε notatis. Lygdvni Sumtibus Ioannis-Antonii Hvgvetan & Marci-Antonii Ravavd. M. DC. LXI. (1661), 614 a 552 s., sign. B-157.*

¹⁷ *Liber Divrvns Romanorvm Pontificvm, Ex Antiquissimo Codice MS. Nvnc Primvm In Lvcm Editvs. Opera Et Stvdio Qvi Notas Dissertationesqve Addidit. Secundum Editionem Parisiensem M. DC. LXXX. [= 1680]. Viennae Avstriae, In Typographeo Kaliwodiano. M. DCC. LXII (1762), 327 s., sign. B-62.*

Commentarius Sermonis Hebraici Et Chaldaici,¹⁸ ktorého autorom je Johannes Cocceus.¹⁹ Posledná tlač 17. storočia, ktorá sa v predmetnej zbierke nachádza, je z roku 1699. V skutočnosti ide o dva príväzky *Ratio Status futurae vitae, seu dissertatio, de statu futurae vitae*²⁰ a *Responsa Non Responsa Ad Quindecim Dilemmata*,²¹ ktoré sú pod signatúrou B-19. Autorom oboch diel je liptovský rodák Martin Szentiváni,²² v rokoch 1691–1693 rektor Trnavskej univerzity.²³

Čo sa týka jazykového zaradenia diel zachovaných v skúmanej zbierke, 98 titulov je v latinskom jazyku, nasledujú diela v nemčine (36 titulov), francúzštine (10 titulov), maďarčine (6 titulov). Okrem toho sa tu nachádza jedna chorvátska tlač a jedna česká. Z latinských vydaní vyšlo päť titulov v Čechách, štyri vo Francúzsku, v Maďarsku 7 titulov, na území Nemecka 17 titulov, Rakúska 10 titulov, Slovenska 34 titulov a Talianska 21 titulov.

Napriek pomerne nízkemu počtu titulov sa pertraktovaná knižná pozostalosť Antona Bernoláka nijak neobmedzuje v jednotlivých odboroch, do ktorých sa dajú publikácie zaradiť. Vzhľadom na Bernolákovu profesiu nachádzame najviac teologickej literatúry. Okrem diel zaoberajúcich sa všeobecnou, dogmatickou, pastorálnou či scholastickou teológiou, môžeme v pozostalosti objaviť aj diela z historickej teológie. Konkrétne ide dvojdielny spis *Assertiones Ex Universa Theologia. Historiae Pelagianae Libri II.*,²⁴ ktorý vyšiel vo Viedni v roku 1775

¹⁸ Lexicon Et Commentarius Sermonis Hebraici Et Chaldaici. Editio Altera. Francofurti Ad Moenum Typis & impensis Balthasaris Christophori Wustii. Anno M. DC. XXCIX. (1689), 1040 stlp., 60 str., sign. B-158.

¹⁹ Johannes Koch (Cocceus) (1603–1699), profesor teológie a filológie v Leidene.

²⁰ SENTIVÁNI, Martin: *Ratio Status Futurae Vitae, Seu Dissertatio, De Statu Futurae Vitae. Ex Prima Decadis Tertiae, Curiosiorum, & Selectiorum, Variarum Scientiarum Miscellaneorum. Sumptibus ac Liberalitate Illustrissimi Domini Comitis Adami Zichi, De Vásonkoe & c. Tyrnaviae: Typis Academicis, per Joannem Andream Hörman, Anno M. DC. XCIX. (1699), 141 s.*

²¹ *Responsa Non Responsa Ad Quindecim Dilemmata, Omnibus Dominis A Catholicis In Hungaria, Pro Xenio Novi Anni M. DC. XCIX. (1699) oblata. Tyrnaviae, Typis Academicis, Anno M. DC. XCIX. (1699).*

²² Martin Szentiváni sa narodil 24. októbra 1633 v Liptovskom Jáne. Študoval na Trnavskej univerzite, ako pedagóg tu neskôr prednášal kazuistiku, teológiu, apologetiku i matematiku. Svojho času bol dekanom filozofickej a teologickej fakulty. Až do svojej smrti v roku 1705 v Trnave bol mnohostranne činný a naplno využíval svoje organizačný, pedagogický a vedecký potenciál.

²³ HOLOŠOVÁ, B.: *Rektori Trnavskej univerzity. Rectors of Trnava University. 1635-1777/1992-2008*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2009, s. 44–51.

²⁴ *Assertiones Ex Universa Theologia. Historiae Pelagianae Libri II.* Vienna: Ex Typographeo Kaliwodiano, (Anno Salutis MDCCLXXV). [= 1775] Mense Novembri; 170 s.; 188 s., sign. B-18.

a zaoberá sa pelagianizmom,²⁵ ktorého autorom je Joannes Jacobus Pizzini. V zbierke sa nachádzajú aj viaceré katechizmy a homiletické diela. Bernolák vo svojej knižnici vlastnil aj dizertáciu z patrológie *Dissertatio Inauguralis Patrologica De Notione Patris Ecclesiae*,²⁶ ktorej autorom je absolvent Trnavskej univerzity a doktor teológie František Nagy.²⁷

V knižnej pozostalosti ďalej nájdeme tlače týkajúce sa cirkevnej administrácie, práva a korešpondencie. Osobitú skupinu tvoria zákony a predpisy, či výklady teológie, biblických kníh a náboženstva a životopisy.

Z oblasti filológie tu nachádzame zaujímavé dielo vydané v roku 1795 v Záhrebe *Specimen Philologiae Et Geographiae Pannoniorvm*,²⁸ ktorého autorom je Mathaeus Petrus Katancsich, ktoré pojednáva o najstaršej chorvátskej literatúre a zvláštnostiach jazyka v závislosti na geografickej polohe miesta. Geografii sa v predmetnej zbierke venujú aj ďalšie tri tlače. Pomerne známe a v mnohých starých knižných fondoch dochovaná trnavská tlač *Geographica Globi Terraquei Synopsis*²⁹ z roku 1775³⁰ podrobne rozoberá blízke i vzdialené regióny celého vo vtedajšej dobe známeho sveta, opisuje pohoria, vodstvo, členenie krajiny, zloženie obyvateľstva jednotlivých krajín. Ďalšou tlačou z oblasti geografie je tretie vydanie diela *Compendium Hungariae geographicum*,³¹ ktorého autorom je významný uhorský polyhistor Matej Bel. Napriek tomu, že kniha je v takom biednom stave, že sa v nej ani s vypätím všetkého úsilia nedá listovať, jej zara-

²⁵ Pelagianizmus – staroveká kresťanská heréza, ktorú vytvoril mních Pelagius. Zavrhuje náuku o dedičnom hriechu a do popredia stavia osobnú slobodu človeka. Jej hlavným odporcom bol sv. Augustín.

²⁶ NAGY, Franciscus: *Dissertatio Inauguralis Patrologica De Notione Patris Ecclesiae*. Tyrnaviae: Typis Tyrnaviensibus Mense Augusto Anno Domini M DCC LXX VI. (1776), 164 s., sign. B-31.

²⁷ BOGNÁR, K. – KISS, J.: *A Nagyszombati Egyetem fokozatot szerzett hallgatói 1635-1777*. Budapest: 2002, s. 353.

²⁸ KATANCSICH, Mathaeus Petrus: *Specimen Philologiae Et Geographiae Pannoniorvm In Qvo De Origine Lingva Et Literatvra Croatorvm...Zagrabiae*: Typis Episcopalis M D C C X C V. (1795), 228 s., sign. B-23.

²⁹ *Geographica Globi Terraquei Synopsis, A multis Praesertim quod Hungariam attinet, erroribus, qui in Celeberimo alias Geographo Hübnero, aliisque circumferuntur, expurgata, In qua omnium mundi Regionum, & locorum situs pro Mapparum Geograficarum usu exactissime describuntur*. Tyrnaviae: Typis Academicis Societ. Jesu, Anno MDCCLV. (1755), 353 s., sign. B-128.

³⁰ V Zelligerovom súpise trnavských tlači sa toto dielo v danom roku nespomína.

³¹ BEL, M.: *Compendium Hungariae geographicum. Editio Tertia Auctior Et Correctior*. Posonii et Cassoviae, Svmpitibus Ioan. Michaelis Landerer. 1777, 312 s., B-132. defekt – kniha je v dezo-látnom stave a nedá sa v nej listovať.

denie do Bernolákovej knižnice by nemalo vzbudzovať priveľký údiv, pretože Bernolák svoje kodifikátorské snahy opieral o svoju výbornú znalosť zemepisu a vlastivedy.

Autorom jediného diela týkajúceho sa geometrie s názvom *Paragoge De Geometrica Angvlorvm Trisectione Resolvtionis Propositi Problematis*³² je Antonius Trunessek. Dielo bolo vydané v roku 1794 v Bratislave a jeho značná časť je venovaná trigonometrii s podrobnými nákresmi.

Poslednú tlač, ktorú v rámci nášho výpočtu spomenieme vzhľadom na miesto konania odbornej konferencie je trojväzkové dielo *Moraviae Historia Politica Et Ecclesiastica Cum Notis Et Animadversionibus*.³³ Jeho autormi sú Adolphus Pilarz a Franciscus Moravetz. História krajiny je delená do šiestich období a ako najstarší dátum je uvádzaný rok 5 po Kr. V prvej časti autori odvodzujú pôvod názvu územia od rieky *Moraha*, prípadne *Morava*. Obyvateľmi Moravy v tejto dobe boli podľa publikácie Kvádi. V druhom období, ktoré zaberá rozmedzie rokov 450–907 sa už spomína *regnum Slavo-Moravorum*. V nasledujúcich obdobiach, ktorých hranice kopirujú významné medzníky v stredoeurópskej histórii autori postupujú rovnako, najskôr sa venujú politickému pozadiu v danej dobe a potom objasňujú cirkevné dejiny. Historický exkurz siaha až po rok 1785.

Napriek tomu, že stav dochovaných kníh v pertraktovanej zbierke je vo väčšine prípadov viac než žalostný – mnohé majú zničené obaly, chýbajúce strany, nečitateľné alebo absentujúce titulné listy či celé časti textov, tlače bez väzby a pod. – je knižná pozostalosť cenným prameňom, ktorý nám poskytuje pohľad nielen na torzo jednej z mnohých farských knižníc začiatkom 19. storočia, ale ponúka možnosť prezrieť si diela, ktoré osobne používal a ktorými zaoberal jeden z najdôležitejších slovenských dejateľov. V súčasnej dobe prebieha revízia tohto knižného fondu spojená s katalogizáciou. Dúfajme, že vedeniu archívu Spolku sv. Vojtecha v Trnave sa podarí nájsť vhodné priestory, ktoré budú umožňovať zachovanie tlačí z pozostalosti Antona Bernoláka aj v nasledujúcich rokoch.

³² TRUNESSEK, Antonius: *Paragoge De Geometrica Angvlorvm Trisectione Resolvtionis Propositi Problematis*, Primvm Adornate, Nvnc Amplissimvm In Emolvmentvm Transcriptae Adnexo Apothegmate De Quadratva Circvli In Lvcem Edita. 2 tomi. Posenii, Typis Simonis Petri Weber 1794, 184 s., sign. B-69.

³³ PILARZ, Adolphus – MORAVETZ, Franciscus: *Moraviae Historia Politica Et Ecclesiastica Cum Notis Et Animadversionibus Criticis Probatorum Auctorum*. 3 partes. Brunae: Typis Joannis Silvestri Siedler, 1785–1787, sign. B-47.

Bibliografické odkazy a literatúra:

- BOGNÁR, K. – KISS, J.: *A Nagyszombati Egyetem fokozatot szerzett hallgatói 1635–1777*. Budapest: 2002.
- HOLOŠOVÁ, B.: *Rektori Trnavskej univerzity. Rectors of Trnava University. 1635–1777/1992–2008*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2009.
- PAŠTEKA, J. a kol.: *Lexikón kňazských osobností Slovenska*. Bratislava: Lúč, 2000, s. 102–103.
- PRAŽÁK, A.: *Dějiny slovenské literatury*. Praha: Melantrich, 1950.
- STRELKA, V.: Knižnica SSV. In: *Odborný seminár 125 rokov sv. Vojtecha*. Trnava: SSV, 1995.
- STRELKA, V.: *Knižnica Antona Bernoláka* (interný katalóg). Trnava: SSV, 2002, 100 s.
- TIBENSKÝ, J.: *Dejiny Slovenska slovom i obrazom I*. Bratislava: Osveta, 1973.
- TURČÁNY, V.: *Na krásnú zahradu Holého Jána*. Bratislava: Tatran, 1972.
- VYVÍJALOVÁ, Mária: Trnava v období slovenského národného hnutia. In: *Trnava 1988*. Ed. J. Šimončíč. Bratislava: Obzor, 1991, s. 89–117.
- ZELLIGER, A.: *Pantheon Tyrnaviense*. Tyrnaviae: Typis Soc. S. Adalberti, 1931.